

Tampereen ammattikorkeakoulu

AMMATILLINEN OPETTAJAKORKEAKOULU

Opettajankoulutuksen kehittämishanke

Pariopetus
Vaasan Ammattiopistossa ja
Vaasan Aikuiskoulutuskeskuksessa

Teijo Hasunen
Anne Honka
Salme Mänty

2008

TAMPEREEN AMMATTIKORKEAKOULU, AMMATILLINEN
OPETTAJAKORKEAKOULU: Kehittämishanke/ pariopetus

Tampereen ammattikorkeakoulu

46s + 2 liites.

Toukokuu 2008

Asiasanat: opettajankoulutus, kehittämishanke, pariopetus, tiimiopetus

TIIVISTELMÄ

Tämä työ on kehittämishanke Vaasan Ammattiopiston (VAO) sekä Vaasan Aikuiskoulutuskeskuksen (VAKK) pariopetukseen. Työryhmä muodostui kolmesta opettajasta: Vaasan Ammattiopistosta tekniikasta ja liikenteestä Teijo Hasunen, majoitus-, ravitsemus- ja talousyksiköstä Anne Honka sekä Vaasan Aikuiskoulutuskeskuksesta Salme Mänty.

Käsitlemme työssä pariopetuksen teorioita, selvitämme pariopetuksen idean sekä pohdimme opetusmenetelmän tilaa näissä oppilaitoksissa. Olemme tehneet kirjallisen kyselyn ja haastattelujen kautta omia kehittämissuhteita pariopetukseen yllä mainituissa oppilaitoksissa. Työ koostuu neljästä osasta: 1. kysely, 2. haastatteluista, 3. omat pariopetuskokeilut sekä 4. omista kehittämissuhteista.

Hankkeessa ovat mukana työntekijöiden lisäksi VAO:n ja VAKK:n opettajat haastatteluiden ja kysymyslomakkeeseen vastaamisen kautta sekä pariopetuksen pariopettajat. Hankkeen perusidea on pariopetuksen avaaminen käytännön opetustyössä VAO/VAKK:ssa, opettajien parityöskentelyn ongelmat ja mahdollisuudet, miten ottaa pariopetus paremmin käyttöön ja kehittää sitä toimivaksi opetusmenetelmäksi VAO/VAKK:ssa, pariopetuksen kehittäminen omassa työssä sekä opetuksen yhdenmukaisuus edellytyksenä pariopetukselle. Kokemuksien kerääminen, omat kokeilut ja niiden arviointi sekä kehittämissuhteet ovat työn päämäärät.

Sisällysluettelo

1 KEHITTÄMISHANKKEEN LÄHTÖKOHDAT.....	5
2 KEHITTÄMISHANKKEEN PERUSKYSYMYKSET.....	6
2.1 Aihevalinta.....	6
2.2 Hankesuunnitelma.....	6
3 PARIOPETUS.....	10
3.1 Pariopetus on tiimityöskentely.....	10
3.2 Tiimiopetuksen tavoitteita.....	13
3.3 Koulukulttuuri ja yksilö kehittämisen taustalla.....	13
3.4 Opettajan persoonan vaikutus tiimiopetuksen onnistumiseen.....	14
3.5 Yhteistoiminnallinen oppiminen koulutyön pedagogisena eheyttäjänä.....	16
4 PARIOPETUKSEN TILA VAASAN AMMATTIOPISTOSSA JA VAASAN AIKUISKOULUTUSKESKUKSESSA.....	17
5 TUTKIMUSMETODIT.....	18
5.1 Tutkimuksen suunnittelu.....	18
5.2 Kyselyn toteutustapa.....	19
5.3 Otanta tutkimuksessa.....	20
6 TULOKSET.....	21
6.1 Kirjallinen kysely.....	21
6.2 Haastattelut.....	25
7 KYSELYISTÄ JA HAASTATTELUISTA SAADUT KEHITTÄMISEHDOTUKSET.....	29
8 PARIOPETUSKOKEILUT.....	31

9 TYÖRYHMÄN KEHITTÄMISEHDOTUKSET.....	35
9.1 Pariopetus tiimivetäjän johdolla.....	37
9.2 Teoriat kehittämisehdotusten pohjana.....	38
10 KYSELYN TULOKSIA VÄÄRISTÄVÄT ASIAT.....	39
11 TULOKSET JA NIIDEN POHDINTA.....	40
11.1 Tiimityöskentely yhteisössä.....	40
11.2 Kokeilusta saadut kokemukset sekä omat tuntemukset VAKK:ssa.....	43
11.3 Kokeilusta saadut kokemukset sekä omat tuntemukset VAO:ssa (Tekniikka ja Liikenne).....	44
11.4 Kokeilusta saadut kokemukset sekä omat tuntemukset VAO:ssa (Majoitus-, ravitsemus- ja talousyksikössä).....	45
LÄHTEET.....	46

LIITTEET:

LIITE 1: Kyselylomake

1 KEHITTÄMISHANKKEEN LÄHTÖKOHDAT

Kehittämishanke liittyy opettajankoulutuksen opintoihin. Se tehdään pari- tai ryhmätyönä. Kehittämishanke on pienimuotoinen pedagoginen tutkielma tai projekti. Raportti tehdään opettajankoulutuksen aikana. Kehittämishankkeen laajuus on 10 opintopistettä. Kehittämishankkeen tarkoituksena on tukea opettajan ammatilliselle ja persoonalliselle kasvulle asetettuja tavoitteita sekä kehittää oppilaitoksen opetusta ja opettajien välistä yhteistyötä. Sen tavoitteena on myös kehittää osallistujia tutkivaan otteeseen omassa opetustyössä ja ammattialan kehittämisessä. (Kehittämishankke – ohjeet)

Kehittämishankkeen olemme tehneet Vaasan Ammattiopistossa (VAO) sekä Vaasan Aikuiskoulutuskeskuksessa (VAKK). Kehittämishankkeen aihe on opettajien parityöskentely VAO:ssa ja VAKK:ssa. Tämän työn tekijäryhmä muodostui kolmesta opettajasta: Vaasan Ammattiopistosta tekniikasta ja liikenteestä Teijo Hasunen, majoitus-, ravitsemus- ja talousyksiköstä Anne Honka sekä Vaasan Aikuiskoulutuskeskuksesta Salme Mänty. Lähtökohtana työryhmän muodostumiselle oli kiinnostus pariopetukseen sekä yhteinen työnantaja, Vaasan Kaupunki. VAO:n ja VAKK:n yhdistyminen antoi potkua yhteistyölle. Toimimme jokainen eri alalla ja eri yksikössä, mutta talon säännöt ja toimintatavat ovat tuttuja. Tämä edisti yhteistyötämme.

Työ koostuu pariopetuksen teoriasta, tutkimuksesta, haastatteluista, omista pariopetuskokeiluista sekä kehittämis ehdotuksista. Tutkimus ja haastattelut on tehty edellä mainittujen oppilaitosten opettajille. Heiltä olemme saaneet myös hyviä ideoita kehitysehdotuksiksi opettajien parityöskentelyyn.

2 KEHITTÄMISHANKKEEN PERUSKYSYMYKSET

2.1 Aihevalinta

Pariopetuksen kehittäminen VAO:ssa ja VAKK:ssa on erittäin ajankohtainen aihe. VAO:ssa on muutaman vuoden sisällä otettu käyttöön kahden opettajan yhteistyöskentely. VAKK:ssa pariopetus on asetettu yhdeksi kehittämistavoitteeksi. Molemmissa taloissa pariopetus on otettu käyttöön opettajien resurssien tasaamiseksi ja opettajien työtaakan keventämiseksi. Pariopetuksella on myös haettu oppilaiden paremman opetuksen ja ohjauksen takaamiseksi. Parhaiten tämä näkyy ammattityössä. Useammalla opettajalla pyritään myös vähentämään opiskelijoiden keskeytyksiä.

Aihe on meille tuttu ja siksi omasta kokemuksesta tiedämme, että kehittämistä löytyy. Aihe on siis henkilökohtaisestikin kiinnostava. Halusimme kuulla myös kollegoiden mielipiteet ja heidän ideansa pariopettamisen kehittämiseen. Sähköisesti toimitetun kyselyn ja haastatteluiden avulla saimme koottua mielipiteet ja ideat yhteen.

VAO:ssa aiheesta ei ole opettajille materiaalia ja näiden kehitysehdotusten kautta koululla sekä opettajilla olisi lähtökohdat lähteä kokeilemaan pariopetusta. VAKK:ssa aiheesta on jonkin verran materiaalia, mutta opetusmenetelmän toimivuudesta ei ole selkeää tietoa.

2.2 Hankesuunnitelma

Hankkeessa ovat mukana allekirjoittaneiden lisäksi VAO:n ja VAKK:n opettajat haastatteluiden ja kysymyslomakkeeseen vastaamisen kautta sekä pariopetuksen pariopettajat. Hankkeen perusidea on pariopetuksen avaaminen käytännön opetustyössä VAO/VAKK:ssa, opettajien parityöskentelyn ongelmat ja mahdollisuudet, miten ottaa pariopetus paremmin käyttöön ja kehittää sitä toimivaksi opetusmenetelmäksi VAO/VAKK:ssa, pariopetuksen kehittäminen omassa työssä sekä opetuksen yhdenmukaisuus edellytyksenä pariopetukselle. Hanke on tarkoitus toteuttaa

kyselylomakkeella ja haastatteluina. Vastaajina ovat opettajat, jotka ovat aikaisemmin toteuttaneet pariopetusta ja parhaillaan toteuttavat menetelmää. Kokemuksien kerääminen, omat kokeilut ja niiden arviointi sekä kehittämissuhteudet ovat työn päämäärät.

Hankkeen aikataulu painottuu loppusyksyyn ja alkutalveen. Hanke on aloitettu pohtimalla hankkeen tavoitteita lokakuussa. Lokakuussa hankesuunnitelman hyväksymisen jälkeen aloitimme pohtimisen hankkeen kulusta. Kyselylomakkeet tulivat myös lokakuun aikana valmiiksi ja ne lähtivät sähköpostiin syysloman jälkeen. Lomakkeet oli tarkoitus saada takaisin viikossa, mutta vastausten vähyyden johdosta lisäsimme vastausaikaa marraskuun alkuun. Haastattelut saimme käyntiin joulukuussa. Koko syksyn olemme tehneet omia pariopetuskokeiluitamme hankkeen edetessä. Tammikuun alussa kokosimme asiat yhteen ja teimme omat kehittämissuhteudet sekä pohdinnan lopputuloksesta. Tarkemmin hankkeen aikataulusta kuvaa alla oleva taulukko (Taulukko 1).

Taulukko 1 Kehittämishankkeen prosessi

Syyskuu 2007	<ul style="list-style-type: none"> • Aiheen miettiminen alkoi
Lokakuu 2007	<ul style="list-style-type: none"> • Aiheen päättäminen ja hyväksyminen sekä hankkeen tavoitteiden selvittäminen • Kyselylomakkeiden teko • Pariopetuskokeilujen aloitus
Marraskuu 2007	<ul style="list-style-type: none"> • Kyselylomakkeiden postitus sähköisesti • Teorioiden aloitus • Vastauslomakkeiden palautuminen • Pariopetuskokeilut jatkuu
Joulukuu 2007	<ul style="list-style-type: none"> • Vastauslomakkeiden koonti ja yhteenvedo • Haastattelut • Pariopetuskokeilut jatkuu
Tammikuu 2008	<ul style="list-style-type: none"> • Pariopetuskokeiluiden ja haastatteluiden yhteenvedot ja arviointi • Teorioiden jatkaminen • Kehittämisehdotusten aloitus
Helmikuu 2008	<ul style="list-style-type: none"> • Työn punaisen langan löytäminen • Pohdintojen aloitus • Työn kokoaminen
Maaliskuu 2008	<ul style="list-style-type: none"> • Työn hiontaa • Työn lähetys opponenteille, sihteerille ja puheenjohtajalle
Huhtikuu 2008	<ul style="list-style-type: none"> • Työn esitys • Opponenttien ehdotuksien pohdinta ja mahdolliset parannustyöt
Toukokuu 2008	<ul style="list-style-type: none"> • Työn palautus kirjastoon

Työjako on yhtenäinen, jokainen toteuttaa kyselyn, pariopetuksen sekä haastattelun. Lomakkeet laadimme yhdessä. Lopullinen yhteenveto tehtiin osiin jaettuna.

Hankkeen tuloksia tullaan toivottavasti käyttämään hyväksi molempien yksiköiden opetusta suunniteltaessa. Työ luovutetaan työnantajalle käytettäväksi. Toivomme hankkeesta olleen hyötyä myös opettajille, jotta he voivat estää mahdolliset konfliktit ennen opetusta. Lukemalla työn saa hyvän kuvan kokemuksista ja toivomuksista pariopetuksen suhteen.

Hanketta ei ole resursoitu kummassakaan talossa työn osaksi. Allekirjoittaneet tekevät tämän kehittämishankkeen käyttäen omia resursseja.

3 PARIOPETUS

Pariopetusta voidaan kutsua nimellä pariopetus, tiimiopetus, samanaikaisopetus, vertaisopetus, tandemopetus, yhteistoiminnallinen opetus sekä tuki(tuettu)opetus. Tässä työssä käsitteet muuttavat nimitystä, kunkin vastaajan/oppilaitoksen käytänteiden mukaisesti.

Samanaikaisopetuksella tarkoitetaan Ahvenaisen (1982, 216) mukaan opetustilannetta, jossa kaksi tai useita opettajia työskentelee samassa opetustilassa yhteisten oppilaiden parissa. Nikkanen (1987, 7) täsmentää samanaikaisopetuksen määritelmää käsittämällä sen opetusstrategiaksi, jossa kaksi tai useampi opettaja yhdessä suunnittelee, järjestee, toteuttaa ja lopuksi arvioi jollekin opetusryhmälle antamaansa opetusta. (Nikkanen, P.1987. Opettaja 1987)

3.1 Pariopetus on tiimityöskentelyä

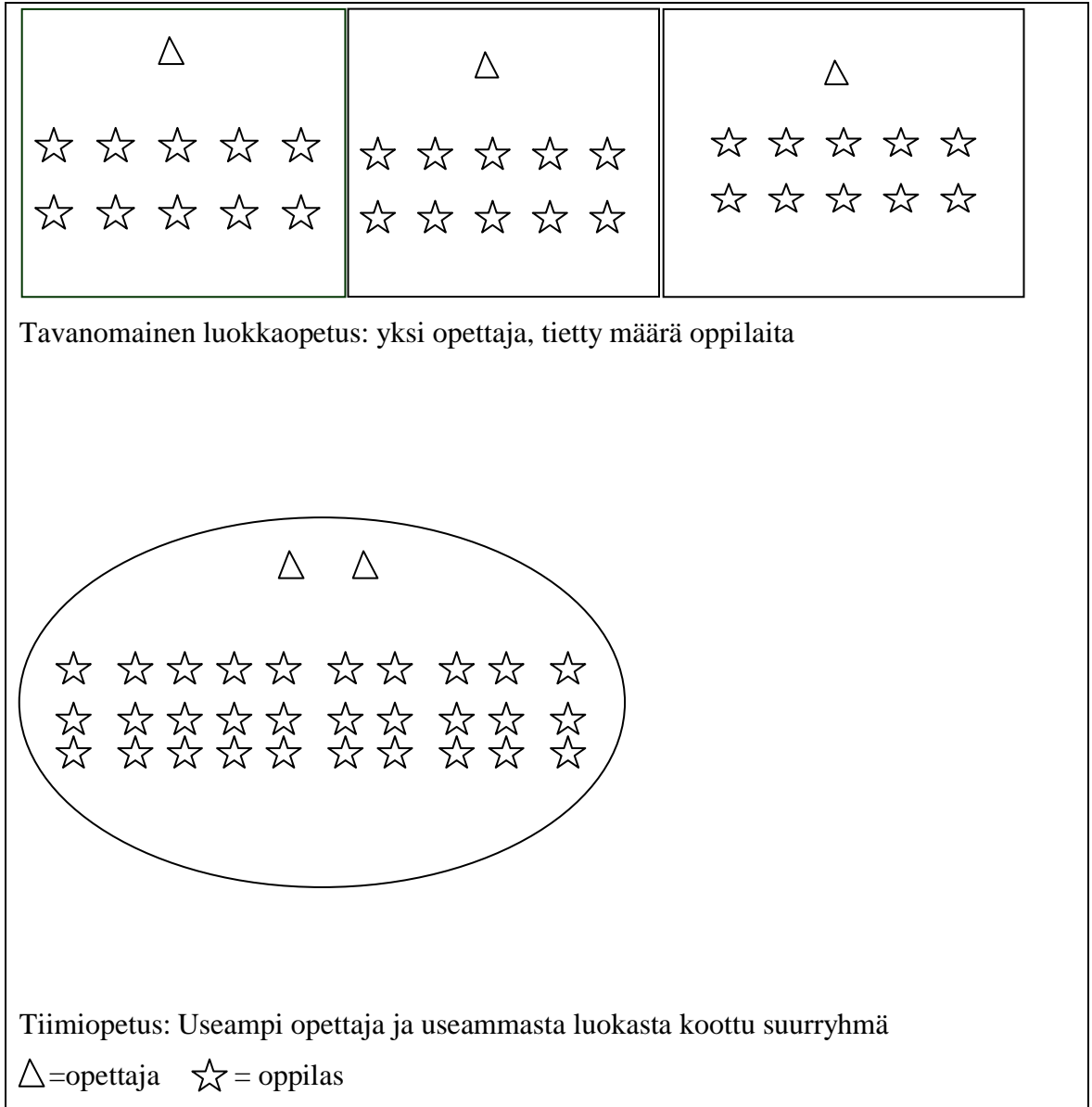
Opettajien on tehtävä yhteistyötä laajan työoveriverkoston kanssa, jolta he myös tarvitsevat käytännönläheistä ja joustavaa tukea. Ajoittain erityisoppilas kaipaa erityistä apua, jota opettaja ei pysty hänelle tarjoamaan normaalin opetustoiminnan lomassa. Tällöin kuvaan astuvat muut opettajat ja tukihenkilöt, jolloin haasteeksi muodostuvat joustavuus, hyvä suunnittelu, yhteistyö ja tiimityö opetuksessa. Silloin opetuksen organisointimahdollisuudet lisääntyvät ja päästään monipuolisempaan työnjakoon opettajien kesken. Tätä kutsutaan tiimiopetuksiksi. Tiimiopetuksessa kaksi tai useampia opettajia jakaa sekä luokat, että resurssit ja suunnittelee kasvatuksellisia toimintoja joustavalla tavalla koko ryhmälle. Opettajaryhmä voi suunnitella oppimateriaaleja ja opetusta, jakaa oppilasryhmiä tiimin opettajien kesken jne. Tiimiopetus tuo etuja opettaessa erityisongelmaisilla oppilaita tavallisessa koulussa. Kahden opettajan yhteistyöllä voidaan ottaa paremmin oppilaiden yksilölliset tarpeet huomioon. Tiimiopetus antaa mahdollisuuden laajentaa opettajien opetustaitoja. Se pakottaa opettajat tietoisempaan suunnitteluun, tavoitteiden yksilöimiseen ja opetusmenetelmien ja – resurssien kartoittamiseen. Tiimiopetus suo mahdollisuuden tarkkailla

opettajakollegoiden opetusta ja johdattaa opettajia keskustelemaan yksittäisistä oppilaista. (Lauttamus, U. & Kupari, P. & Leino, L. 1989)

Opettajien tiimityöskentelyn etuina voidaan pitää mm. ideoiden jakamista ja ryhmän tuen saamista. Tiimin jäsenet täydentävät toisiaan erityistiedoillaan ja – taidoillaan opetuksen eri osa-alueilla. Oppilasarviointi on vähemmän raskasta tiimissä työskenneltäessä. Tiimityö on myös hyvä keino valmentaa uusia opettajia eri tehtäviin. Tiimityöskentelyssä törmätään kuitenkin usein aikaan liittyviin ongelmiin. Tähän auttaa selkeä suunniteltu malli siitä, miten yhteinen suunnittelu-aika käytetään. Eräs tiimityön suurimmista ongelma-alueista liittyy opettajan työn ja roolin perinteiseen luonteeseen. Opettajan työn luonne on ollut melko eristynyt ja opettajat pyrkivät usein rakentamaan auktoriteettiaan estämällä muiden puuttumisen omaan opetukseen. Monet tiimityön edut ovat verrannollisia opettajien haluun luopua henkilökohtaisesta itsenäisyydestään ja arvovallostaan työssään. Luopuminen on kuitenkin usein opettajien kannalta riskialtista opettajien välillä usein syntyvien erilaisten kilpailutilanteiden takia. Demokraattisessa yhteistyössä ei kuitenkaan ole mahdollista säilyttää autoritaarista ja arvovaltaan pohjautuvaa opettajan roolia. (Lauttamus, U. & Kupari, P. & Leino, L. 1989)

Kompromissien teko, johon tiimissä työskentelevä opettaja usein joutuu, saattaa osoittautua ongelmalliseksi. Ongelmakysymyksiä voivat olla esimerkiksi näkemykset opetuksesta, koulusta tai opettaja roolista. Näitä ei voida ratkaista kompromisseilla. Opettajien valinta tiimiin onkin syytä tehdä harkiten, ei ”satunnaisesti”. Ei riitä, että tiimin jäsenten mielipiteet tiedetään tiimissä, vaan tietty konsensus arvoista tarvitaan tiimin jäsenten välillä. Toisaalta usein käy myös niin, että tiimin jäsenille kehittyy yhteinen näkemys. Yhteisen näkemyksen kehittymiseen tarvitaan kuitenkin alusta lähtien yhteisen kiinnostuksen kohteet tiimin opettajilla. (Lauttamus, U. & Kupari, P. & Leino, L. 1989)

Seuraavassa kaaviossa on selvitetty miten käytännössä tiimiopetus toimii verrattuna perinteiseen yhden opettajan malliin.

Kuva 1 Tiimiopetuskaavio Teijo Hasunen

3.2 Tiimiopetuksen tavoitteita

Tiimiopetuksen tavoitteita ovat muun muassa:

- 1) Metakognitiivisten taitojen, esimerkiksi itseohjautuvuuden, kehittäminen. Tämä ei koske vain yksittäistä opiskelijaa vaan yhtä hyvin opettajia kuin koko organisaatiotakin.
- 2) Aineenopettajilla ja muilla opiskelijoiden kanssa työskentelevillä on toisenlainen mahdollisuus löytää yhdessä vahvuutensa ja oppimista tukevat henkilökohtaiset työtapansa. Opettajien välinen mentorointi.
- 3) Demokraattinen työmalli on yhteisöllinen työtapa, jossa arviointikulttuuriin siirtyminen mahdollistuu.

(Opettajan verkkopalvelu. Pedagoginen tiimityömalli)

3.3 Koulukulttuuri ja yksilö ammatillisenkehityksen taustalla

Ammattitaitoinen opettaja pääsee oppilaidensa kanssa hyviin tuloksiin ilman kollegiaalistakin yhteistyötä. Yksinään työtään tekevälle opettajalle tulee kuitenkin kehittämisen katto vastaan jossakin vaiheessa. Ammattitaidon syveneminen tarvitsee kollegiaalista peilausta ja pohdintaa, jotta voimme muuttaa käytänteitä ja ajatteluamme. Koulun kulttuuri, yhteiset päämäärät ja työmuodot asettavat samoin reunaehdot kenen tahansa opettajan työlle. Aineenopettajajärjestelmässä kukaan yksityinen opettaja ei voi 2-3 viikkotunnin puitteissa saada aikaan kovin merkittäviä kokonaisuutoksia oppijan yli 30-tuntiseen työviikkoon. Koulua ei kukaan voi uudistaa yksinään. Siihen tarvitaan koko henkilökunnan, oppijoiden ja myös sidosryhmien välistä avointa yhteistyötä, voimatiimiä. (Kohonen, A & Leppilampi, A. 1994)

Miksi koulun kehittäminen sitten on niin vaikeaa? Kouluissa, kuten muissakin organisaatioissa ja yhteisöissä, on oma kulttuurinsa ja omat perinteensä.

Koulukulttuurilla tarkoitetaan koulun, työyhteisön jakamia yhteisiä arvoja, uskomuksia, käsityksiä, myyttejä, tarinoita, odotuksia, normeja, rooleja, seremonioita ja rituaaleja. Ne säätelevät ja ohjaavat usein tiedostamattomalla tavalla koulun toimintaa. Koulun kulttuuri on kuin näkymätön käsikirjoitus, jonka mukaan yhteisö toimii. Sitä voidaan

luonnehtia myös tavaksi toteuttaa koulun opetussuunnitelmaa. Koululle on ehkä tyypillisempää kuin monelle muulle organisaatiolle ajattelu: ”Näinhän täällä on aina ennenkin tehty.” Tämä ja siihen liittyvät tottumukset heijastuvat henkilöstön välisiin suhteisiin ja opetukseen (Kohonen, A & Leppilampi, A. 1994)

3.4 Opettajan persoonan vaikutus tiimiopetuksen onnistumiseen

Koulukulttuurille on perinteisesti ollut ominaista opettajien eristäytyneisyys ammatin harjoittamisessa. Jokainen on vastannut omista luokistaan, joten opettajien välinen yhteistyö on jäänyt vähäiseksi. Opettajan työtä 1960-luvun lopulla on analysoinut perusteellisesti amerikkalainen tutkija Dan Lortie. Hänen mukaansa opettajan ammatissa voidaan havaita kolme selkeää teemaa: konservatiivisuus, yksilöllinen autonomia ja nykyhetkeen orientoituminen. Lortie jäljittää näiden teemojen syyt opettajan uralle hakeutumiseen ja työn tuottamiin palkkioihin. (Kohonen, A & Leppilampi, A. 1994)

Opettajien pedagogista peruskolutusta koskevissa tutkimuksissa on tullut toistuvasti esille havainto, että opettajiksi opiskelevien aikaisemmat uskomukset ja käsitykset ovat kriittisen tärkeitä opettamaan oppimisessa. Opiskelijoilla on jo koulutukseen tullessaan selviä mielikuvia opettajan roolista, opettaja-oppilassuhteiden luonteesta, tiedosta, oppimisesta ja opetussuunnitelmasta. Käsitykset toimivat ikään kuin suodattimina, joiden kautta opiskelijat tulkitsevat opintojensa sisältöjä. Teoreettinen tieto jää helposti ulkokohtaiseksi eikä kytkeydy käytännön opetustyöhön. Se on käyttäjälleen omakohtaista ja hänen tietorakenteisiinsa integroitunutta. Se on myös kontekstisidonnaista, tietyissä tilanteissa hyväksi havaittua toimintaa. (Kohonen, A & Leppilampi, A. 1994)

Opettajan ammatillinen sosiaalistuminen ensimmäisten työvuosien aikana tukee useimmiten myös eristäytyvää kulttuuria. Kun nuori opettaja näkee malleja enimmäkseen yksinään toimivista opettajista, hän omaksuu yksilökeskeisen kulttuurin, jossa opettajien välinen yhteistyö on vähäistä. Siirtyminen opiskelijan roolista vastuulliseen opettajan rooliin on usein henkisesti raskas vaihe. Siinä nuori opettaja

tarvitsisi kokeneempien tukea, mutta tähän on harvoin ainakaan järjestelmällisesti tuettuja mahdollisuuksia. (Kohonen, A & Leppilampi, A. 1994)

Opettajan työn itsenäisyys on yhtäältä sen merkittävä etu. Kukin voi työskennellä luokissaan vapaasti omien näkemystensä mukaan. Vapaus sallii monenlaista arvokasta kehittämistyötä, johon hyvin monet opettajat ovat sitoutuneet hankkimalla koulutusta, jopa omalla kustannuksellaan. Jokainen voi vapaasti kehittää ammattitaitoaan ja viedä työtään eteenpäin omien näkemystensä varassa. Kun yhteistyöhön ei tarvitse käyttää paljoakaan aikaa, sitä riittää paremmin muihin kohteisiin. (Kohonen, A & Leppilampi, A. 1994)

Vapaudesta on kuitenkin maksettava oma hintansa, eli yksinäisyydellä on myös varjopuolensa. Yksinään toimivalta opettajalta jää vähäiseksi älyllinen, pitkäjänteinen työn pohtiminen ammatillisissa aikuiskontakteissa: omien kokemusten jakaminen ja toisilta oppiminen. Vapaus sallii myös paikoilleen juuttumisen. Rutinoitumisen kehä on näin ollen helposti tarjolla. Jos työstä ei voi puhua luottamuksellisesti työtovereiden kanssa eikä siihen saa merkittäviä ulkopuolisia virikkeitä tai ohjausta, sen kehittämiseen ei ole selvää velvoitetta, kun työyhteisöönkään ei tarvitse juurikaan sitoutua. Valmiiseen oppimateriaaliin tukeutuva opettaja voi jatkaa työtään, jopa vuosikymmenien takaisen peruskoulutuksensa varassa ja siihen vedoten, vaikka aika on jo ajanut vanhentuneen koulutuksen ja oman asennoitumisen ohi. Tästä on usein seurauksena ”leipääntyminen” työhön ja energian suuntaaminen muihin kohteisiin. (Kohonen, A & Leppilampi, A. 1994)

Muutostyön kohteeksi tulee valita koko opetustyö ja oppimistoiminnan kehittäminen. Opettaja on tottunut ottamaan yksin täyden vastuun opetustyön suunnittelusta ja toteutumisesta. Hänellä on vapaus oman työnsä arviointiin. Jos tätä työtä ei tekisi opettaja yksin vaan opetustiimi, johon kuuluisivat esimerkiksi aineenopettaja, opinto-ohjaaja, erityisopettaja ja koulupsykologi, opettajan ja kaikkien muidenkin tiimin jäsenten tulisi aloittaa oman vastualueensa uudelleen arviointi. Jos tiimiin lisättäisiin vielä opiskelija, joka kertoisi oman näkemyksensä siitä, miten hän haluaisi opiskella,

tiimi todella mullistaisi koulussa vahvana vallinneen yksin työskentelevän opettajan perinteen.(Kääriäinen, H & Laaksonen, P & Wiegand, E. 1990)

3.5 Yhteistoiminnallinen oppiminen koulutyön pedagogisena eheyttäjänä

Jos koulutyössä pyritään vakavasti oppijoiden itsenäistymisen, oppimaan oppimisen ja yhteistyötaitojen kehittämisen tavoitteisiin, on ilmeistä, että niiden saavuttamiseksi ei voida tehdä vielä kovinkaan paljon missään yhdessä oppiaineessa. Luokanopettaja voi helpommin integroida työmuotoja ja eri oppiaineita omassa luokassaan, mutta koulukulttuuri asettaa yleensä tähänkin omia ehtojaan. Aineenopettajajärjestelmässä eri opettajien välinen yhteistyö on välttämätöntä opetuksen sisällölliseksi ja pedagogiseksi eheyttämiseksi: opettajien on pohdittava yhdessä oppijoiden ja heidän sidosryhmien kanssa koulunsa kasvatuksellisia arvoja ja päämääriä. Kukin opettaja pyrkii siten tekemään omassa opetustyössään niiden suunnassa yhdistämällä oppiaineensa tavoitteita ja työmuotoja koulunsa kasvatuksellisiin tavoitteisiin. Eri oppiaineiden opetusta voidaan jäsentää siten, että ne tukevat osaltaan koulun kasvatuspäämäärien toteutumista. (Kääriäinen, H & Laaksonen, P & Wiegand, E. 1990)

Yhteistoiminnallinen oppiminen alkaa sekä luokasta että opettajien huoneesta. Ellei opettaja kykene työskentelemään aidosti yhteistyössä toisten opettajien ja muun koulun henkilöstön kanssa, hänen saattaa olla vaikeaa käyttää yhteistoiminnallisia työtapoja omassa luokassaan.(Kääriäinen, H & Laaksonen, P & Wiegand, E. 1990)

Teoriaosuudestamme löytyy erilaisia näkökulmia pariopetuksen toteutuksesta ja haasteista. Tiimityöskentely edellyttää opettajilta samanhenkisyyttä, yhteisiä arvoja ja samanlaista ideologiaa. Tiimityöskentely on yksi tapa kehittää opettajien ammattitaitoa talon sisäisesti sekä parantaa yhteishenkeä.

4 PARIOPETUKSEN TILA VAASAN AMMATTIOPISTOSSA JA VAASAN AIKUISKOULUTUSKESKUKSESSA

Vaasan Aikuiskoulutuskeskuksessa toimii muutamia työryhmiä, joissa tandem-/pariopetus on toiminut jo jonkin aikaa, muutamissa taas ollaan kokeilemassa ja aloittelemassa tandemopetusta. Ohjaavan puolen koulutuksessa kyseinen opetusmalli on ollut kaikkein pisimpään käytettynä. Puhdistuspalvelupuolen työryhmässä opetusta ollaan aloittamassa ja kokeilemassa keväällä 2008.

Vaasan Ammattiopistossa pariopetusta on käytetty vasta hyvin vähän aikaan. Oikeastaan vasta viime syksyllä resurssipulan ja ryhmien suurien kokojen vuoksi yhdistettiin kahden opettajan opetus useassa aineessa. Käyttöönotto on sujunut kangerrellen. Nuoret opettajat ovat olleet tekemässä pilottia. Vanhempia opettajia on vaikea saada mukaan. Nuorille opettajille on syntynyt tiimejä, jotka tekevät pariopetusta. Pikkuhiljaa on tutustuttu toisiin ja toisten työtapoihin. Opettajat, joilla on synkannut parhaiten, ovat lyöttäytyneet yhteen ja pyrkivät tekemään mahdollisimman paljon yhdessä. Nuoret opettajat ovat löytäneet pariopetuksen hyödyt ja toisaalta haasteet. Parityöskentelyä on kehitetty matkan varrella yhdessä. Vielä pitäisi saada koko henkilöstö mukaan tähän mukavaan opetusmuotoon. Varmasti tämän raportin tullessa julki opetusmenetelmää pohditaan laaja-alaisemmin Vaasan Ammattiopistossa sekä Vaasan Aikuiskoulutuskeskuksessa.

5 TUTKIMUSMETODIT

Käytimme tutkimusmenetelmänä kvalitatiivista tutkimusta. Tutkimus toteutettiin avoimin tulkittavin kysymyksin ja mielenkiintoisimpien vastausten antajat haastateltiin henkilökohtaisesti. Käytimme tutkimuksessa kyselylomaketta (Liite 1). Haastatteluissa haastatteli ohjasi keskustelua muutamien avainkysymyksin, jotka työryhmä oli aikaisemmin pohtinut.

Kvalitatiivisen tutkimus liitetään fenomenologis-hermeneuttiseen filosofiseen perinteeseen ja humanistiseen ihmistieteelliseen traditioon. Kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohta on tutkittavan henkilön omien tulkintojen ymmärtäminen, huomioonottaminen ja käsitteleminen. Etukäteiskysymysten sijaan tutkittavat kertovat vapaamuotoisesti omista kokemuksistaan ja mielipiteistään. Näin saavutetaan yhteiskuntailmiöiden kattava kartoitettavuus. Kvalitatiivisen tutkimuksen ihmiskäsityksen mukaan ihminen käsitetään subjektiksi, joka itse rakentaa todellisuutta koskevat ajatuksensa / merkitykset ja niihin pohjautuvat toimintakuviot / -tavat. Ihminen on tietoinen olento, joka luo oman elämismaailmansa. Tästä seuraa että kvalitatiivisen tutkimuksen kohteena on ihmisen elämysmaailma, jolla tarkoitetaan niiden merkitysten kokonaisuutta, jotka ihminen liittää arvotodellisuuteensa, vuorovaikutukseen muiden kanssa ja yleisesti ihmisten välisiin suhteisiin. (Alasuutari, P. 1990)

5.1 Tutkimuksen suunnittelu

Tutkimus aloitettiin tutkimusongelman määrittämisellä, joka oli tässä tapauksessa tämän työn tekijöiden omat kokemukset ja mielenkiinto pariopettajuutta kohtaan sekä pariopetuksen toimimattomuuden tai sen puuttumisen syyt VAO:ssa ja VAKK:ssa. Työryhmässä laadimme yhdessä tutkimusrungon ja aikataulut.

Aikataulullisesti tutkimuksen sisällön tekeminen aloitettiin lokakuun alussa. Mietimme kysymykset mitä haluaisimme kysyä ja mihin haluaisimme vastauksen. Aikataulullisten

kiireiden takia vastauslomaketta ei testattu pienellä testausryhmällä, joka ehkä olisi auttanut muutamaa matkalla tulleisiin ongelmiin. Tutkimus sijoitettiin alkuperäisesti lokakuulle, mutta vähäisten vastausten johdosta jatkoimme vastausaikaa marraskuun alkuun. Marraskuussa keräsimme vastaukset yhteen ja teimme niistä yhteenvedon. Tällöin keskustelimme myös jatkosta eli haastatteluista, jotka siirtyivät aikaisemman aikataulusta poiketen joulukuulle.

Tutkimukseen saimme koko VAO:sta ja VAKK:sta yhteensä 20 vastausta, haastatteluja tehtiin kolmelle vastaajalle. Vastaajamäärä on pieni otos koko opetushenkilökunnasta, mutta ko. opetusmenetelmää on käytetty näissä yksiköissä suhteellisen vähän.

5.2 Kyselyn toteutustapa

Kysely toteutettiin VAO:sa ja VAKK:ssa sähköpostitse postikyselynä sekä henkilökohtaisina haastatteluina. Palautus oli mahdollista tehdä niin ikään sähköpostitse tai paperiversiona sisäisessä postissa. Postikyselyn haasteellisuus oli vastausten saaminen. Ongelmaa olisi voinut ehkäistä toimittamalla lomakkeen vastaajille henkilökohtaisesti.

Kysymyslomaketta laadittaessa pohdimme juuri oikeiden kysymysten valintaa. Olisimme ehdottomasti halunneet kysyä syvällisemmin ja laajemmin. Tämä olisi kuitenkin saattanut vähentää edelleen mielenkiintoa tutkimukseen vastaamiseen.

Tutkimuslomake alkoi vastaajien taustatietojen selvittämisestä, jotta saatiin selvyys missä talossa he työskentelivät, pedagoginen pätevyys, opetuskokemus sekä kokemus pariopetuksesta. Perustietojen jälkeen lomake avautui avoimiin kysymyksiin. Näissä tiedustelimme muun muassa kokemuksia opetusmenetelmästä sekä suunnitelmallisuudesta.

Lomake (Liite 1) pyrittiin tekemään yksinkertaiseksi ja selkeäksi. Lomake oli vain suomenkielellä.

5.3 Otanta tutkimuksessa

Menetelmäksi valittiin todennäköisyysotanta, sillä jokaisella opetushenkilöstöön kuuluvalla oli mahdollisuus vastata kyselyyn. Tulostimme vastaukset ilman sähköpostin henkilötietoja. Kolmelta vastaajalta kysyimme myös halukkuutta vastata haastatteluun.

6 TULOKSET

Tässä luvussa käsittelemme tutkimustuloksia tekstin ja kaavioiden muodossa.

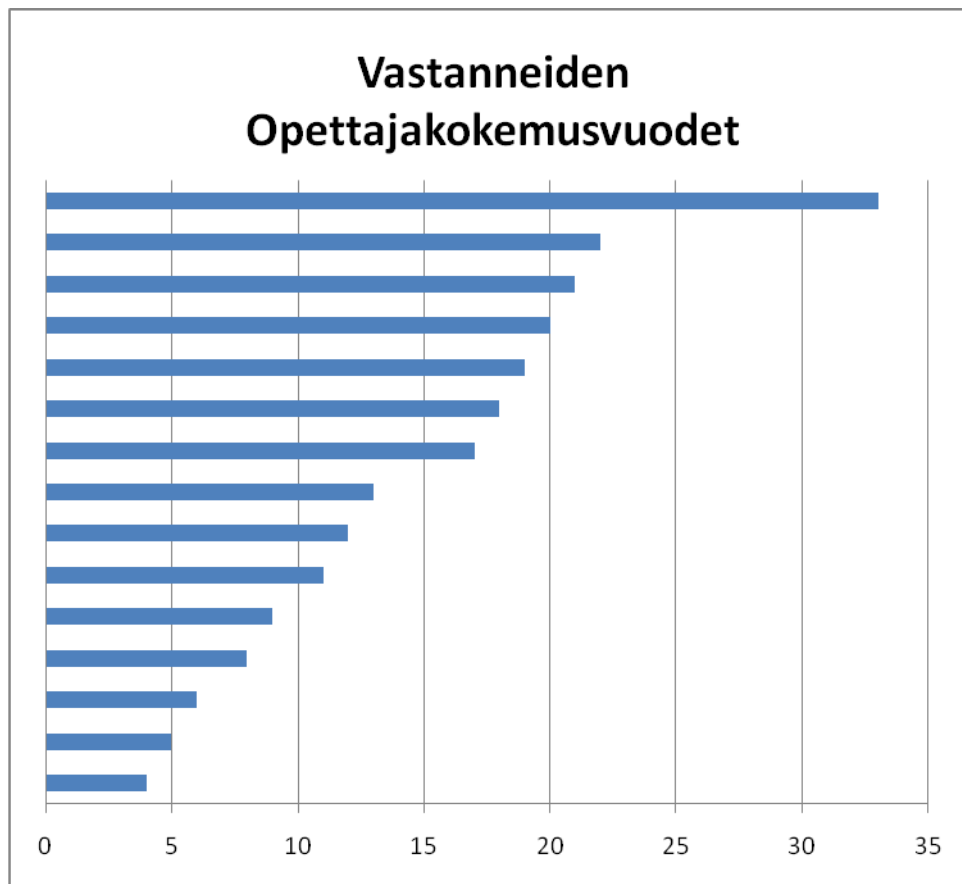
Tutkimustulokset pohjautuvat tekemäämme kirjalliseen kyselyyn, joka toimitettiin vastaajille sähköisessä muodossa.

6.1 Kirjallinen kysely

Taustatiedot halusimme kysyä vastaajien profiilin selvittämiseksi. Taustatiedot olisivat antaneet paljon erilaista tietoa, kuten kuinka paljon naiset työskentelevät pariopetuksessa verrattuna miehiin. Vastaajista 30 % oli naisia ja 30 % miehiä.

Vastaajista 40 % ei halunnut vastata sukupuolta koskevaan kysymykseen. Vastaajista 60 % työskenteli VAO:ssa ja 40 % VAKKssa.

Opettajan pedagogiset opinnot oli suorittanut 85 % vastaajista. Vastanneiden opettajakokemusvuodet olivat hyvin erilaiset (Kuvio1). Pisimpään opettajana toiminut opettaja oli kerryttänyt 33 vuoden kokemuksen opettajatyöstä. Neljän vuoden opettajakokemus oli lyhyin kaikista vastanneista. Tässä työryhmä päätteli, että iällä tai opetuskokemuksella ei ole merkitystä pariopetukseen hakeuduttaessa tai siinä toimiessa.

Kuvio 1 Vastaajien opettajakokemus

Kysyttäessä vastaajien pariopetuskokemuksesta (Kuvio 2), saimme mielestämme muutaman hämmäntävänkin vastauksen. Mielestämme olimme alustaneet kyselyn sähköpostin niin, että olisimme saaneet karsittua mahdolliset vääärinkäsitykset, mutta emme ihan onnistuneet. Osa vastaajista oli kuitenkin ymmärtänyt pariopetuksen opiskelijoiden väliseen parityöhön, ei opettajien parityöskentelyyn. Nämä vastaukset karsimme pois lopputuloksista. Vastaajista 16 % ei ollut toiminut pariopetuksessa. Pariopetuksen parissa toimi tällä hetkellä 37 % vastaajista. Aikaisemmin pariopetusmenetelmää oli käyttänyt 47 % kaikista vastaajista.

Kuvio 2 Vastaajien pariopetuskokemus

Halusimme tietää vastaajien pariopetuksesta käyttämää nimitystä. Opetusmenetelmällä näytti tutkimuksen mukaan olevan useita nimiä käytössä. Näitä olivat pariopetus, tiimiopetus, samanaikaisopetus, yhteistoiminnallinen opetus, tukioetus, samanaikaissähläys ja vertaisopetus.

Vastaajat olivat käyttäneet opetusmenetelmää VAO:ssa ja VAKK:ssa kokeiluluontoisesti. Toisaalta kyselyyn vastanneista viidellä (5) oli seitsemän vuoden kokemus samanaikaisopetuksesta.

Vastaajien kokemuksia pariopetukseen liittyen saimme joukon positiivisia ja negatiivisia kokemuksia. Vastaajat kertoivat positiivisiksi kokemuksi opetuksen tehostumisen, opetuksen monipuolistumisen ja laajentumisen. Pariopetuksen myötä yksilön ohjattavuuden parantaminen oli ollut positiivinen kokemus.

Opettajien tiimityöskentely koettiin hyvin positiivisena. Yhdessä jaksaminen, toisen tukeminen ja tiedonkulkua tiimin jäsenten välillä pidettiin hyvänä. Tiimityöskentelyä pidettiin haastavana sen monipuolisuuden takia. Opettajista tuntui, että opettaja joutui asettamaan itsensä alttiiksi toisen edessä ja oppilaiden edessä hyvällä tavalla. Toisaalta

joissakin tilanteissa opettajien välille oli koettu syntyvän kilpailua opiskelijoiden suosioista tai opetus koettiin toisen opettajan ”show’ksi”. Toisaalta oli käynyt niin, että molempien yhteinen panos suunnitteluun ja opetukseen ei aina toteutunut.

Vastaajat kiittelivät pariopetuksen työpanosta opetusmenetelmän käytössä.

Ammattitaito karttui ammattiaineiden opettajien kesken ja kahden alan asiantuntijan koettiin antavan opiskelijoille enemmän tieto-taitoa. Eräs vastaaja kommentoi pariopetuksesta: ”Tehokas ja antoisa menetelmä, opettajan työhön tuli selvästi särmää. Yksinpuurtaminen muuttui mukavaan yhdessä opettamiseen ja yhteiseen vastuuseen.”

Aina kokemukset eivät ole mukavia. Eräs vastaaja tunsu pariopetustilanteen epämiellyttäväksi. ”Nuorelle opettajalle on vanhemman opettajakollegan kanssa toiminen oppimistilanne. Eräs vanhempi kollegani piti tilannetta kuitenkin nuoremman opettajan ”kykytys” -tilaisuutena.” Monien mielestä pariopetuksen onnistuminen oli kiinni opettajien kemioiden yhteen sopimisesta. Suurimpana negatiivisena kokemuksena pidettiin suunnitteluajan puutetta. Kahden opettajan aikataulujen sovittamista ennen kurssin alkamista pidettiin haastavana.

Lähes kaikki vastaajat pitivät pariopetusmenetelmää toimivana. Yksi vastaaja koki, ettei menetelmä toiminut. Vastaajat pohtivat vastuksissaan, ettei menetelmä sovi ehkä joka aineeseen. Pääosin vastaaja kokivat pariopetuksen virkistävänä ja hyvänä opetusmuotona.

Kyselyssä halusimme myös tietää työnantajan panostuksen, rahallisen tai ajallisen, opetusmenetelmään. Valittavan monesta vastuksesta kävi kuitenkin ilmi, ettei työnantaja maksanut erikseen suunnittelutunneista. Menetelmää pidettiin tämän takia sopivana kokonaistyöaikaa noudattaville opettajille. Joidenkin vastaajien mielestä suunnitteluun ei tarvinnut muita tunteja enemmän aikaa. Suunnittelussa korostettiin tarkkuutta ja selkeää työnjakoa. Työnantajalle haluttiin kuitenkin muistuttaa, ettei yhteistyö kaikkien kanssa suju. Ennen pariopetusta esimiehen tulisi kysyä molempien mielipide asiaan.

Kehitysehdotuksia opetusmenetelmälle kyselyn tuloksena tuli vähän. Tämä ehkä juuri siksi, ettei pariopetusta ole paljon käytetty. Yksi selkeä kehittämissuositus tuli

vastaajilta. Heidän mielestään opettajat tarvitsevat asennemuutosta yhteisopetusta kohtaan. Toivottiin myös ”markkinointia” pariopetuksesta opetusmenetelmänä. Ideoita tuli myös yhteistyön jatkumisesta. ”Pariopetuksen ensimmäinen vuosi meni toiseen tutustuessa, jatkossa voisi kehittää toimintaa paremmaksi vaikka oli nytkin kivaa.” Eräs kokeiluehdotus oli mielenkiintoinen; laitettaisiin eri vuosikurssien oppilaita samoihin ryhmiin. Haastava kokeilu, mutta varmasti kokeilemisen arvoinen.

Lomakkeiden purkua vaikeutti se, että useassa lomakkeessa tiimityöskentely oli sekoitettu kahden opettajan kanssa työskentelystä oppilaiden väliseen tiimityöskentelyyn.

6.2 Haastattelut

Haastattelut suoritettiin kahdenkeskisissä haastatteluissa. Haastatteluita johdateltiin muutamilla avainkysymyksillä. Haastatteluihin valittiin kolme vastannutta.

Kiinnostuimme haastateltavista heidän vastaustensa perusteella. Vastaukset olivat syvällisiä negatiivisia ja positiivisia ajatuksia pariopetuksesta. Heidän vastauksensa olivat laajoja ja antoivat vielä aihetta jatkoselvitykselle. Kaikki haastatteluihin osallistuneet olivat VAKK:sta. Haastattelut suoritti Salme Mänty.

Alkuun kysimme haastateltavien kantaa pariopetuksen toimivuuteen ilman suunnittelua vai suunnittelun kanssa vastaajat ottivat kantaa vain yhteen suuntaan.

Heidän mielestään suunnittelua pariopettaminen tarvitsee ehdottomasti.

Yksilöohjauksessa pariopetus toimii hyvinkin ilman laajoja suunnitelmia, koska ohjattavat ovat erilaisia. Opettajan pitää edetä opiskelijan ehdoilla ja muuttaa hyvinkin spontaanisesti etukäteissuunnitelmaa. Yksilöohjauksessa tulokset ovat joskus huomattavasti parempia ilman suunnittelua. Luokkatilanteessa pariopetus ei toimi ilman mitään suunnittelua. Suunnittelun on tapahduttava yhteistyössä toisen opettajan kanssa. Haastateltavat eivät saaneet suunnitteluun erillistä aikaa, vaan se tapahtuu päivittäisen työajan jälkeen. Tämä vaatii kummaltakin opettajalta aikaa, joka on pois omasta vapaa-ajasta. Aikataulujen yhteen sovittamisessa oli pulmia. Vastaaja tunsivat ironisesti että, joskus olisi kiva omata oma elämäkin. Tuntisuunnitelmien teko sinänsä käy nopeammin

kaksin suunniteltaessa, kuin yksin suunnittelu.

Haastateltavien mielestä suunnitelmien sisällön merkitys korostui. Suunnitelmassa tulee käydä ilmi: mitä ja miten opetetaan, työnjako opetuksessa sekä tavoitteet. Yksin opettamisessa sisällöllä on merkitystä, mutta pariopetuksesta ei tule mitään ilman perusteellista toimintasuunnitelmaa.

”Toiselta opettajalta opitaan.” Jo suunnitteluvaiheessa opitaan toisen opetusmenetelmistä, työtavoista sekä opetettavasta aiheesta. Opetuksen yhdenvertaisuutta pidettiin tärkeänä. Molemmilla pitää olla samat säännöt esimerkiksi myöhästymisiin ja opiskelijan käyttäytymiseen liittyen. Pelisäännöt on syytä luoda opetusryhmälle jo suunnitteluvaiheessa yhdessä toisen opettajan kanssa.

Haastateltavat pitivät pariopetusparin kemioita ja yhteensopivuutta erittäin tärkeänä opetuksen onnistumisessa. Työparit voivat olla hyvin erilaisia taustoilta ja koulutukseltaan, mutta yhteinen sävel sekä halu/into yhteistyöhön täytyy löytyä. Toisaalta samanikäiset ja saman koulutustaustan omaavat opettajat voivat olla ajatusmaailmaan hyvinkin erilaiset. Toisinaan voi käydä niinkin, etteivät kemiat kohtaa ja yhteiseen ajatukseen ei päästä. Opettajat voivat tulkita opetussuunnitelmat eri tavalla ja siksi, joskus opetuksen sisällöt on vaikea saada kohtaamaan. Parhaana parina pidettiin luonteeltaan ja koulutukseltaan hieman erilaisia, muttei kuitenkaan ääripäitä; toisiaan täydentäviä luonteita.

Alla on esimerkkejä muutamista pariopetustilanteista:

Esimerkki 1

Maahanmuuttaja-opiskelijoiden kanssa pariopetus sujuu hyvin, kun aineopettaja puhuu omasta opetettavasta aineesta suomeksi ja kielipuolen opettaja avaa, selittää ja tulkkaa sanoja. Yksinopetuksessa aineopettajalla saattaa mennä suurin osa tunnista sanojen selittelyyn.

Esimerkki 2

Käytännön töissä opetusryhmä voidaan jakaa kahteen osaan ja siten yhdellä opettajalla on pienempi ryhmä ”hallittavana” ja opetettavana.

Esimerkki 3

Kaksi opettajaa opettaa samanaikaisesti aiheen eri osa-alueita; toinen opettaa salitoimintojen töitä ja toinen keittiötoimintojen.

Pariopetuksen negatiiviset/haastavat puolet kiteytettiin seitsemään pääkohtaan

- Opettajien kesken voi tulla kilpailua, kumpi on parempi opettaja tai ”kiltimpi” tai ”kivempi” opettaja
- Haastateltavien kokemusten mukaan opiskelijat tuntuisivat valitsevat opettajan, jolle kertovat ”henkilökohtaisempia” asioita. Opettaja joutuu miettimään omaa etiikkaansa. Mitä hän voi kertoa toiselle opettajalle ja minkä jättää kertomatta. Onko asioita mitkä toisen opettajan on pakko tietää? ”On tietynlaisia salaisia asioita, joista ei puhuta edes toiselle opettajalle, jotka opiskelija on ”uskoutunut” omalle opettajalleen.”
- Miten oppilaat suhtautuvat siihen, että heistä puhutaan opettajien kesken.
- Voi olla vaikeaa, jopa pelottavaa mennä opettajana toisen opettajan silmien eteen omine vikoineen ja virheineen. Tämä voi olla epävarmuutta omista kyvyistä.
- Vaatii rohkeutta olla toisen opettajan kanssa samanaikaisesti; ei voi näytellä

olevansa muuta kuin on.

- Työohjaustilanteessa opettajat voivat nähdä oppimisen eri tavoin.
- Resursseja ei ole tarpeeksi suunnitteluun.

Positiivisia kokemuksia pariopetuksesta oli negatiivisia enemmän

- Yksin opettaessa voi tulla liian "läheinen" suhde opiskelijaan. Pariopetuksessa on helppo kysyä toisen opettajan mielipidettä esimerkiksi opiskelijan kehitymisestä.
- Häiriköt muuttuvat toisen opettajan edessä: "Häiriköstä enkeli". Oppilas saattaa kunnioittaa toista opettajaa toista enemmän
- Puhuminen toisen/toisten opettajien kanssa auttaa omaa henkistä työssä jaksamista.
- Kokemusten vaihtaminen opettajien kesken esimerkiksi oppitunnin tai päivän päätteeksi auttaa omaan opettajana kehittymiseen.
- Kun opettajat pystyvät jakamaan työtaakan keskenään, opettajan loppuun palaminen vähenee ja sairauslomia voidaan näin ehkäistä.
- Työohjaustilanteissa kaksi opettajaa näkee oppilaan kahdella eri näkökulmasta.
- Kaksi "päättä" keksii viisaamman ratkaisun kuin yksi.
- Opettajan sairastuminen ei välttämättä ole "katastrofi". Toinen voi väliaikaisesti opettaa koko ryhmälle.
- Opetustilanteet ovat turvallisempia, kun on toinenkin opettaja on lähellä. Tämä luo opiskelijoille ja opettajille turvallisuuden tunteen.
- Opetus tehostuu, monipuolistuu ja laajenee.

7 KYSELYISTÄ JA HAASTATTELUISTA SAADUT KEHITTÄMISEHDOTUKSET

Kirjallisissa kyselyistä ja haastatteluista toivoimme saavamme ideoita pariopetuksen kehittämiseen. Resurssit ja niiden puute nousivat tässä kohdassa eniten esille. Opettajien omaan asenteeseen kaivattiin avoimuutta muutokselle ja uusille työtavoille. Varsinkin vähän opetuskokemusta omaavat opettajat toivoivat lisää yhteistyötä toisten opettajien kanssa. ”Yksinpuurtaminen on opettajan työssäänkin menneisyyttä.”

Tärkeänä asiana pidettiin myös pariopetuksen jatkuvuuden turvaaminen opetusmenetelmänä. Varsin uusi opetusmenetelmä (VAO:ssa ja VAKK:ssa) ja tarvitsee siksi riittävän pitkän toteutusajan, että saataisiin käsitys sen toimivuudesta ja sekä sen hyödyllisyydestä.

Toivottiin, että parityöskentely kehittyisi tietyn parin kanssa toteutettavaksi. Yhteistyö kehittyisi vuosien varrella ja samalla opetusmenetelmää voisi kehittää juuri omaan työhönsä sopivaksi. Esimiesten tulisi kiinnittää erityisesti huomiota henkilövalintoihin ja haastatella pariopetushenkilöt. Myös lukujärjestyksen tekijälle toivottiin saatavan tietoa tarkemmin siitä. Tärkeät tiedot koskivat muun muassa, että ketkä opettaa ja mitä ainetta opetetaan yhdessä sekä kuinka paljon tunteja on laitettava yhteisopetukseen ja kuinka paljon mahdollisesti opettajakohtaiseksi.

Opetusmenetelmää haluttiin hyödyntää suurien ryhmien kanssa sekä erilaisten ryhmäkokonaisuuksien kanssa. Eräänä ajatuksena nousi idea vuosikurssien yhdistämisestä. Kolmannen vuoden opiskelija voisi antaa paljon tieto-taitoa ensimmäisen vuoden opiskelijalle.

Haastateltavilta tuli hyvänä ideana opetusmenetelmän markkinointi omalle henkilökunnalle (opettajat, muu henkilökunta) työvoimatoimistoille (Työvoimapolitiittinen koulutus) sekä koulujen opinto-ohjaajille (yhdeksäsluokkalaisille). Opetusmenetelmästä on varmasti apua vilkkaille ja keskittymishäiriöisille opiskelijoille. Oppilaiden keskittymiskyky mahdollisesti paranisi ja pariopetus loisi turvallisen opetustilanteen. Markkinointi auttaisi ehkä ymmärtämään

opetuksen monipuolisuuden.

8 PARIOPETUSKOKEILUT

Pariopetuskokeiluita teimme omassa opetuksessamme läpi syksyn. Koimme samanlaisia positiivisia ja negatiivisia kokemuksia, kuin vastaajatkin. Alla kerromme kokemuksia kolmesta erilaisesta pariopetustilanteesta.

Ensimmäinen opetuskokeilu tapahtui VAKK:ssa. Opetuskokeilussa iso ryhmä (16 oppilasta) jaettiin kahdelle opettajalle käytännön työvaiheessa. Toinen puoli teki käytännön harjoitteita ja toinen kirjallisia töitä. Kirjallisten töiden ryhmällä ei ole ollut aikaisemmin erillistä opettajaa. Nyt ryhmä jaettiin tasan opettajien kesken ja molemmat ryhmät tekivät yhtä aikaa harjoitteita. Käytännön harjoitukset tehtiin painehuuhtelulaitteella.

Opettajien kokemukset olivat positiivisia. Heidän mielestään opetustilanne rauhoittui selvästi ryhmän pienentyessä. Opettaja sai paremmin äänensä kuuluville ja opettajaa kuunneltiin paremmin kuin ison ryhmän opetustilanteessa. Oppilaat uskalsivat sanoa paremmin ääneen omia ajatuksiaan ja ideoitaan ja saivat turvallisuuden tunnetta. Oppilaat myös ehtivät tekemään enemmän harjoittelua puolikkaassa ryhmässä. Oppilaat pitivät siitä, että opettajalla oli enemmän aikaa yksilösuorituksen ohjaukseen. Opettajat kokivat tilanteen rauhalliseksi ja kiireettömämmäksi.

Negatiiviset tuntemukset tulivat lähinnä opettajien tunnepuolella. Vastaava opettaja mietti ongelmatilanteita koneen käytössä; tuleeko toisessakin ryhmässä samoja tilanteita esiin ja selviytyvätkö oppilaat ja toinen opettaja niistä. Opettajien mukaan tunne meni kuitenkin äkkiä ohi ja luotti kuitenkin toiseen, että työ hoituu.

Yhteenvedona kerrottakoon, että oppilaat pitivät pariopetustilanteesta ja sen luomasta opetustilanteesta. Opettaja pystyi täysillä panostamaan omaan opetustilanteeseensa, koska ryhmän toisella puolellakin oli oma opettajansa. Opetuksen laatu oli opettajien näkökulmasta hyvää. Toisen opettajan keskinäinen luottamus ja tuntemus osoittautuivat tärkeiksi. Oppilaat toivoivat pariopetusta lisää, erityisesti käytännön töihin.

Toinen kokeiluesimerkki on Vaasan Ammattiopiston Majoitus-, ravitsemus- ja talousosastolta. Opetustilanne oli kahden opettajan yhdessä toteuttama kurssi, teemana juhlapalvelut. Normaalisti opettajat toteuttavat tunnit erikseen ja yhdessä tehdään vain esimerkiksi juhlaillallisen tilaus. Kokeilussa päätettiin yhdistää tunnit alusta alkaen yhteen. Lukujärjestyksen tekijällä oli aluksi vaikeuksia, mutta onneksi hän sai järjestettyä kahden opettajan tunnit yhteen. Työskentely juhlapalveluyrityksessä on toimimista kokonaisuudessaan, niin keittiössä, kuin salissakin, joten yhdistäminen oli erittäin järkevää.

Opettajat kokoontuivat suunnittelemaan sisältöä ja tuntien kulkua useaan kertaan ennen kurssin alkua. Jälkeenpäin miettien suunnittelukertoja olisi voinut olla vieläkin enemmän. Pariopetuksen perusteellinen suunnittelu on avain sen onnistumiseen vaikka päällekkäisyyksiä ei tullutkaan, olisi muutamassa asiassa voitu miettiä toinenkin vaihtoehto. Pariopetukseen osallistuneet opettajat eivät olleet ennestään tuttuja toisilleen, joten alkuun toisen tapoihin tutustumiseen kului aikaa. Mielestämme pariopetus tarvitsee useampia kertoja saman parin kanssa, jotta opettajat tuntisivat olonsa turvalliseksi työskennellessä pariopetusmenetelmällä. Onneksi sattui sellainen opettajapari, että hauskaa riitti ja opiskelijatkin tuntuivat nauttivan tilanteesta.

Opettajien yhteinen määrätietoisuus päämääristä ja säännöt auttoivat asiaa. Yhtäältä opettajat opettivat samaa asiaa, mutta toisaalta molemmilla oli vahvuutensa. Molemmat opettajat ovat itse työskennelleet aikoinaan juhlapalveluyrityksessä ja sieltä tuli paljon esimerkkejä työntekoon. Hyvät ja huonot muistot kerrottiin oppilaille esimerkeiksi. Erilaisten tilanteiden kautta tuntien elävöittäminen auttaa opiskelijaa usein sisäistämään asiat paremmin. Onneksi molemmilla opettajilla oli samanlainen ajatus opetusmenetelmästä; itsensä on laitettava peliin ammattitaitoineen sekä kokemuksiin

Kurssin jälkeen pyysimme suullista palautetta kurssista. Opiskelijat toivoivat samantyyppisten kurssien järjestämistä. Opettajien kuin oppilaidenkin mielestä kahden aikaisemman vuoden opit tulivat paremmin esille, kun niitä joutuu käyttämään isoissa

kokonaisuuksina eikä vain irrallisina osina.

Kolmas esimerkki oli pariopetuskokeilu Vaasan Ammattiopiston tekniikan puolelta. Kokeilun ajankohta sijoittui syksylle 2007. Opetustilanne oli kahden opettajan yhdessä toteuttama kuuden viikon jakso, jonka aikana vietiin eteenpäin jo aikaisemmin aloitettua rakennushanketta. Rakennushanke toteutetaan Vaasan asuntomessuille. Sitä jatketaan seuraavalla yhteisellä jaksolla 17.2.2008 alkaen. Opetustilanteessa, jossa kaksi luokkaa on yhtä aikaisesti ammattityön tunnilla. Toinen luokka työskenteli työsalissa koululla ja toinen koulun rakennustyömaalla. Kokeilussa työskenteli yhtäaikaisesti ensimmäisen ja toisen vuosikurssin oppilaita. Kokeilun aikana oppilaista muodostettiin työryhmiä, joissa oli oppilaita molemmilta vuosikursuilta. Työryhmiä muutettiin päivittäin, jotta olisimme löytäneet oppilaat, jotka tulivat toimeen hyvin keskenään. Ryhmät suorittivat erilaisia työvaihetta vuorollaan.

Rakennushankkeessa oli kolme erillistä rakennusta, joten opettajien kesken oli helppo sopia työnjako eri työvaiheiden opetuksesta. Lisäksi työnjakoa helpotti opettajien saumaton yhteistyö opetuksessa sekä samanlaiset työtavat ja periaatteet työskentelystä. Ainoana puutteena voidaan katsoa rakennuskohteen suunnitelmien viivästyminen. Toinen opettajista keskittyi päärakennuksen rungon rakentamiseen ja eri rakenneratkaisujen selvittämiseen. Toinen opettaja otti vastuulleen kahden muun rakennuksen ulkopuoliset ja sisäpuoliset työvaiheet. Tulevien töiden valmistelu aloitettiin riittävän aikaisessa vaiheessa, esimerkkeinä julkisivu verhouksen maalaustyö, aitaelementtien kokoaminen ja aitapaalujen kaivutyöt. Aikainen valmistelu täytyi aloittaa rakennushankkeen etenemisen takia. Rakennuksen edetessä tuli tilanteita, jolloin rakennusmateriaalit pääsivät loppumaan. Toinen opettajista lähti hakemaan materiaaleja ja toinen jäi oppilaiden kanssa työmaalle. Meneteltäessä näin, oppilaat eivät ole koskaan jääneet ilman ohjausta. Työturvallisuus nousi erityisen tärkeäksi työmaalla, jossa työskenteli päivittäin noin 40 opiskelijaa.

Opiskelijoiden positiivinen suhtautuminen kokeiluun sekä eri vuosikurssien hyvän yhteistyön ansiosta jatkamme yhteisen rakennushankkeen toteuttamista samojen luokkien kanssa koko lukuvuoden loppuun saavuttaaksemme rakennushankkeen tavoitteen. Tavoitteena asuntomessuilla on kerätä positiivista palautetta sekä antaa opiskelijoille aiheita yllpeyteen. Hehän ovat olleet tekemässä Vaasan asuntomessujen messukohdetta kohdenumeroa 1 (kohde 1/44).

Kaikissa kolmessa kokeilussa pariopetustilanne koettiin positiivisena. Kuten Lauttamus toteaa, tiimityöskentely on uudelle opettajalle oppimistilaisuus, mikä toteutui näissäkin kokeiluissa. Toisen opettajan tuki ja yhteinen vastuu on tärkeää. Kun olimme löytäneet itsellemme mieluisan parin, työskentely oli helppoa ja pariopetus opetusmenetelmänä toimi hyvin.

9 TYÖRYHMÄN KEHITTÄMISEHDOTUKSET

Kyselyiden, haastatteluiden ja omien opetuskokeilujen perusteella tulimme siihen tulokseen, että oppilaitoksen koko johdon on oltava opetusmenetelmän takana. Opettajien yksilöllisyys tulee huomioida pariopetusmenetelmän suunnittelussa ja toiminnassa. Työyhteisön myönteinen ilmapiiri kannustaa kehittämään uusia opetustapoja- ja menetelmiä. Pariopetus edellyttää työntekijöiltä samanlaista suhtautumista työntekoon ja työn suunnitteluun. Yksi merkittävin este pariopetuksen toteuttamiseen on resurssipula. Opettajien tunnit ovat tarkkaan laskettuja oppilasmäärien ja käytettävissä olevien talousarvioiden mukaan.

Olemme listanneet alle muutamia kehittämisehdotuksia:

1. *Avoimuus ja jatkuva kommunikointi ovat tärkeimpiä avaintekijöitä tiimityöskentelyn onnistumisen kannalta* Yhteinen koulutus opetusmenetelmään sekä jatkuva asian seuranta on tukemista opetusmenetelmän käyttöönotossa. Tämä voitaisiin toteuttaa esimerkiksi viikoittaisin tai kuukausittaisin palaverein tai pienryhmäkokeiluin.
2. *Jokaisen tiimin jäsenen on oltava valmis laittamaan itsensä alttiiksi ja panostamaan aikaa hankkeelle.* Onnistumisen kannalta olisi järkevää valita pariopetukseen opettajia, jotka ovat kiinnostuneita opetusmenetelmästä ja sen kehittämisestä.
3. *Tiimiopetusta ei kannata toteuttaa vain yksittäisenä opetusmenetelmänä vaan sen tulisi muodostaa jatkumo opetuksessa. Opettajien tulisi työskennellä tiimeissä useissa oppiaineissa pitkällä aikajanelalla.* Ryhmäytymiseen kannattaisi panostaa esimerkiksi kehittämällä opetusmenetelmästä kiinnostuneiden kanssa ryhmäytymispäivissä. Nämä pienryhmät, esimerkiksi neljän hengen ryhmissä, työskentelisivät pariopetuksessa tiiminä jokapäiväisessä arjessa. Jokainen voisi toimia jokaisen ryhmän jäsenen kanssa. Tämä helpottaisi

lukujärjestyksen ja kurssien suunnittelijoita, jos muutama opettaja pystyisi toimimaan yhdessä yhteisellä sävelellä.

4. *Suunnittelu on erittäin tärkeä osa pariopetuksen onnistumista. Oppilaitoksen resurssien jakaminen on motivaattori ja tiimityöskentelyn onnistumisen kannalta tärkeää. Resursseilla käsitetään tässä tapauksessa opettajien opetustunteja.* Raha on tärkeä asia, vaikkei ainoa, motivaatiota etsittäessä. Rahakorvaus suunnittelusta auttaisi opettajia motivoitumaan suunnitteluun. Suunnittelu voitaisiin merkitä jo valmiiksi lukujärjestyksiin, jolloin sille olisi varattava aikaresurssi.
5. *Oppilaitoksen johdon tuki.* Johdon osallistuminen opetusmenetelmän kehittämiseen on tärkeää. Johto voisi olla mukana ryhmäytymispäivinä. Tämä loisi muun muassa opettajille välittävän työyhteisön -tunteen.
6. *Etsitään positiivisia kokemuksia, ajatellaan epäonnistumiset haasteina.* Kerrotaan esimerkiksi koulun intranet – sivuilla opetusmenetelmän kokeiluista ja niiden onnistumisista sekä haasteista kaikille opettajille. Näin saatettaisiin saada myös opettajilta, jotka eivät itse osallistu opetusmenetelmään, ehkä ideoita haasteellisiin tilanteisiin.
7. *Nopea palaute auttaa opettajia kehittämään ja kehittymään.* Kerätään jatkuvaa palautetta oppilailta ja opettajilta niin päivittäin kuin kurssin lopuksikin. Kootaan ne yhteen ja käsitellään välittömästi pienryhmissä. Näin saadaan epävarmuus opetusmenetelmän toimivuudesta kitkettyä alkuunsa pois.

9.1 Pariopetus tiimivetäjän johdolla

Yksi työryhmän laajemmista kehittämis ehdotuksista oli tiiminvetäjä – idea. Tiiminvetäjä tai projektipäällikkö olisi VAO:n ja VAKK:n yhdessä palkkaama henkilö, joka voisi olla opettajakunnan jäsen. Hänen päätehtävänään olisi opetusmenetelmän tutuksi tuominen ja siihen liittyvät muut tehtävät, kuten raporttien kerääminen ja kokoaminen. Tämä tiiminvetäjä olisi henkilö, joka antaisi pariopetuksesta koulutusta kiinnostuneille, vetäisi palavereja (kerran tai kaksi kuukaudessa) ja keräisi kokemuksia ja palautetta. Tiiminvetäjän toimenkuvaan kuuluisi myös koko henkilökunnan koulutus, myös niille, jotka eivät opetusmenetelmää toteuta. Sisäisellä markkinoinnilla opetusmenetelmä tulisi tutuksi ja siitä olisi hyötyä monelle opettajalle. Antaen informaatiota johdolle opetusmenetelmän käytöstä ja kokemuksista hän antaisi johdolle myös kuvan opetusmenetelmän toimivuudesta. Tiivis seuranta ja opastus antaisi tukea ja turvaa opettajille. Mahdollisiin epäkohtiin tai opetusmenetelmän toimimattomiin kohtiin voitaisiin puuttua heti ja pulmia voitaisiin miettiä ryhmissä.

Yhteensopivat ryhmät pariopetusmenetelmän onnistumisen kannalta voitaisiin löytää esimerkiksi yhteisillä koulutuspäivillä. Se olisi pääsääntöisesti tarkoitettu asiasta kiinnostuneille. Jos pariopetustiimit muodostettaisiin, esimerkiksi neljän henkilön ryhmiin, olisi ne helpompi toteuttaa, kuin vain kahden hengen pariopetustiimit. Neljän hengen ryhmissä parit voitaisiin muodostaa ”sekaisin”. Vain kahden opettajan yhteen saaminen voi olla suuri haaste, kun pareja voitaisiin muodostaa useammasta opettajasta, olisi se helpompaa esimerkiksi lukujärjestyksen tekijöille.

Uskomme, että tällä satsauksella olisi myös rahallisesti positiivisia vaikutuksia. Näitä olisivat esimerkiksi sairauslomien vähentyminen. Lisäksi uskomme, että opetusmenetelmä vaikuttaisi opettajien jaksamiseen työssään, kun kaikki ei olisi yhden opettajan harteilla. Näin esimerkiksi sairauslomat vähenisivät. Myös sijaisia tarvittaisiin vähemmän, koska pari voisi tehdä lyhytaikaisesti yksin. Ideana ei kuitenkaan ole se, että aina olisi toinen opettajista poissa.

9.2 Teoriat kehittämis ehdotusten pohjana

Nämä kehittämis ehdotuksemme tukevat aikaisempaa esittämäämme teoriaa. Esimerkiksi sivulla 11 on Lauttamuksen viittaus avoimuuteen ja henkilökohtaisesta itsenäisyydestä luopumiseen. Opettajien molemminpuolisella avoimuudella onkin tärkeä osa pariopetuksen onnistumiseksi.

Kääriäinen kirjoittaa kirjassaan Tutkiva ja muuttuva koulu opettajan sosiaalisista taidoista. Yhteistoiminnallinen opetus ei voi toimia ilman aitoa yhteistyötä. Yhteistyön pitää koostua niin sosiaalisista taidoista kuin pedagogisistakin päämääristä. Kasvatukselliset arvot ja päämäärät on oltava samoja muutenkin kuin vain paperilla. Usein opettajilla on eri näkemys kasvatus- tai opetuspäämääristä. Tämä osaltaan voi aiheuttaa yhteistyön kariutumisen jo alkuunsa.

Tutkiva ja muuttuva koulu kertoo jatkumon synnyttämisestä opetusmenetelmän menestyksen takaamiseksi. Opetusmenetelmän tulee olla vain osa muuttuvaa koulua ja oppimistoiminnan kehittämistä. Kehittämisestä vastaavat opettajat erilaisina tiimeinä yhdessä erityisasiantuntijoiden kanssa.

Teoriat tukevat omia kehittämis ehdotuksiamme, kuitenkin löysimme kehittämiskohteita, joihin teoriasta ei tukea löydy, kuten esimerkiksi tiimivetäjän idea. Haastateltavilta saimme hyviä ideoita, joita kehitelimme eteenpäin.

10 KYSELYN TULOKSIA VÄÄRISTÄVÄT ASIAT

Kyselyn ja haastattelujen tuloksien määrä vääristää tutkimuksen tulosta. Saimme takaisin vain 20 hyväksyttyä vastausta, vaikka kysely lähetettiin 180 opettajalle, joten tutkimustulokset VAO:n ja VAKK:n pariopetuksesta ovat varsin epäluotettavia. Hylättyjä vastauksia tuli viisi. Nämä vastaukset tulivat hylätyksi lähinnä kysymyksen väärinymmärtämisen vuoksi. Osa vastaajista oli ymmärtänyt tiimityöskentelyn tarkoittavan opiskelijoiden välistä työskentelyä, ei opettajien.

Vaasan Ammattiopiston puolella tiimityöskentely ei ole vielä kovinkaan yleinen opetusmenetelmä, kyselyn mukaan vain harva opettaja on sitä tehnyt. Tämä on ehkä syy miksi vastauksia ei saatu tuota enempää. Toivomme, että jatkossa joku toinen opettajaopiskelija jatkaa tutkimus- ja kehittämistyötämme seuraavina vuosina. Tällöin voitaisiin tarkemmin selvittää todellinen tiimityöskentely – opetusmenetelmän kehitys Vaasan Aikuiskoulutuskeskuksessa ja Vaasan Ammattiopistossa.

11 TULOKSET JA NIIDEN POHDINTA

Tiimityö edellyttää tekijöiltään ennen kaikkea joustavuutta, neuvottelutaitoa ja kykyä ottaa toiset huomioon. Mitä tiiviimpää yhteistyö on, sitä enemmän se osapuoliltaan vaatii. Kahden eri opettajan erilaiset näkemykset ja opettamistavat rikastuttavat opetusta. Tätä kautta oppilaat saavat monipuolisemman kuvan opetettavasta asiasta. Toisen opettajan opetusta seurattaessa myös oma opettaminen kehittyy ja siihen saa uusia virikkeitä. Helpottavaa opettajalle, kun ei tarvitse huolehtia jokaisen oppilaan ongelmista itse ja suunnitella jokaista tuntia yksin. Jaetun vastuun myötä työtaakka tuntuu pienemmältä.

11.1 Tiimityöskentely yhteisössä

Tiimityöskentely on osa yhteisöllisyyttä. Yhteisöllisyyden perusrivistana on ihmisen kaipuu samanaikaisesti individualismiin, yksilöllisyyteen ja yksilön toimintaan, ja yhteisön tarjoamaan turvaverkkoon. Yhteistoiminnallinen kulttuuri on monien odotusten ja tarpeiden näyttämönä, ja niinpä yhteistyön toteutumismahdollisuudet voivat olla hyvinkin erilaiset eri opettajaryhmien ja koulujen kohdalla. Yhteistyö ei ole neutraali tai pelkästään positiivinen käsite, eikä yhdessä tekeminen sinällään ole ratkaisu mihinkään, vaan olennaista on se, miten opettajat pystyvät hyödyntämään yhteistyöstä avautuvia mahdollisuuksia. Siksi tässä tutkimuksessa pyritään korostetusti tutkimaan opettajien tulkintoja niistä kulttuurisista edellytyksistä, joiden kautta yhteiset tavoitteet ja tarpeet toteutuvat. Opettajien käsitykset yhteistyön mahdollisuuksista ja rajoituksista rakentavat kuvaa siitä, millaiset ovat yhteistyön kulttuuriset realiteetit.

Yhteistyökulttuurin ymmärtäminen monimuotoisena ja osin epämääräisenä verkostona, jossa monet yhteistyön kautta aktivoituvat ilmiöt konkretisoituvat, johtavat eittämättä siihen päätelmään, että opettajan tulkinnoilla on keskeinen merkitys sille, millaiseksi opettajien yhteistyö voi muotoutua. On myös syytä olettaa, ettei opettajien käsitys yhteistyöstä noudata kategorioiden tai luokittelujen logiikkaa, vaan yhteistyötä toteutetaan monin eri tavoin. Tämä moninaisuus oli tutkimuksemme suuri haaste, ja sitä

rakentavat ilmiöt ja käsitteet ovat yhteistyön keskeistä merkityssisältöä. Siksi tutkimuksessamme pyrimme lähestymään yhteistyön oletettua moninaisuutta kokonaisvaltaisesti, minkä myötä toivomme löytävämme jäsentynyttä teoriaa.

Yhtenä hyötynäkökohtana tiimityöskentely on yksi keino välttää työuupumusta. Yhdessä tekeminen ja vastuun jakaminen lisää jaksamista ja työmotivaatiota. Jaettu työ tuntuu vähemmän raskaalta, mikä näkyy sekä fyysisenä, että henkisenä jaksamisena. Työmotivaatio kasvaa, kun näkee yhteistyön tuloksena syntyneet ideat. Oma ammattitaito kehittyy ja opetus muuttuu entistä monipuolisemmaksi. Into kehittää omaa työtään, lisääntyy entisestään. Tiimityöstä hyötyvät niin opettajat itse kuin myös oppilaat ja näin ollen opetuksen laatu paranee huomattavasti.

Tiimityöskentely opetusmenetelmänä ammatillisella puolella on vielä vähäistä. Kyselyn, haastattelujen ja omien kokemusten kautta haluamme viestittää meidän koulujemme opettajille, että tämä on antoisa ja erittäin hyvä opetusmenetelmä.

Luokassa ilmentyvien ristiriitojen selvittelyssä on tärkeää, että molemmat opettajat johdattelevat keskustelua, tasapuolinen työnjako korostaa yhteistä kasvatus- ja opetuskumppanuutta. Yhteinen näkemys työnteosta ja työn suunnittelusta on tärkeää. Yhteinen käsitys siitä, kuinka paljon aikaa käytetään, miten vakavasti työhön paneudutaan ja millaisia tavoitteita toiminnalle asetetaan, on välttämätön. Täytyy sopia, kuinka paljon viikoittaista aikaa suunnitteluun käytetään. Suunnittelua voi tehdä myös ruokapaussilla, jopa kesken tunnin, kun oppilaat tekevät hiljaa tehtäviään. Mitä enemmän kokemuksia on takanapäin, sen helpompaa myös suunnittelu on. Toki suunnittelun määrä riippuu myös pidettävien tuntien aiheista. Jotkut aiheet vaativat enemmän suunnittelua, johonkin riittää puoli tuntia. Aluksi kannattaa käyttääkin enemmän aikaa suunnitteluun yhdessä keskustellen, niin syntyy yhteinen yhteistyön kulttuuri.

Tiimityö edellyttää sitoutumista yhteisiin päämääriin ja vastuuntuntoa koko tiimin saavutuksista ja epäonnistumisista (Helakorpi 2001). Sitoutuminen tarkoittaa valmiutta tehdä pitkäjänteisesti töitä yhteisen oppilasryhmän hyväksi. Vuorotteluvapaan tai omien virkavapaiden ottaminen ei ole tiimityössä yhtä helppoa kuin luokkaa yksin opettaessa. Tällaisistakin asioista olisi hyvä keskustella ennen tiimityön aloittamista ja sitoutumista. Koskaan ei kuitenkaan voi tietää etukäteen mitä vuosien varrella tapahtuu ja tämä tekee tiimistä haavoittuvaisen. Tiimityö vaatii tekijöiltään keskinäistä luottamusta, joustavuutta, oma-aloitteisuutta ja avoimuutta (Helakorpi 2001).

11.2 Kokeilusta saadut kokemukset sekä omat tuntemukset VAKK:ssa

Kehittämishanke lähti matkaan VAKK:n puolella viime kesäkuussa (2007) pidetyn VAKK:n kehittämispäivän tuotoksesta. Osastollamme todettiin töiden epätasapainoinen jakautuminen ja työnpaljous on ollut ongelmana joillakin opettajilla. Tämän pohjalta syntyi ajatus pariopetuksesta ja sen kehittamisestä. Samalla syntyi positiivinen asenne ja innostus kehittämishanketta kohtaan. Tämä oli oma lähtökohtani tähän kehittämishankkeeseen. Odotukset olivat suuret. Itselläni ajatuksena oli, että saan uusia ideoita ja konkreettisia esimerkkejä tandem/pari-opetuksen toteuttamiseen.

Kyselyvaihe haastattelulomakkeella tässä tutkimuksessa tuotti hieman pettymyksiä, koska vastauksia tuli niin vähän. Ehkä jälkepäin ajateltuna olisi pitänyt vielä muistuttaa kollegoja vastaamisesta palautusvaiheen loppupuolella sähköpostin avulla. Mielestäni kuitenkin ne vastaukset, jotka tulivat, antoivatkin jotakin. Tästä lähtikin varsinainen haastatteluvaihe. Kollegat, joita haastattelin, olivat hyvin motivoituneita ja innostuneita pariopetuksesta. Heiltä sain mielenkiintoisia kommentteja, koskien heidän kokemuksistaan pariopetuksesta. Kollegat suhtautuivat haastatteluihin positiivisesti ja antoivat omaa aikaansa niiden toteuttamiseen.

Itselleni jäi positiivinen tunne kehittämishankkeestamme, mutta varsinainen hankkeen toteuttaminen tuntuu olevan aika paljon ainoastaan VAKK:n johdon antamista resursseista kiinni ja työyhteisön sitoutumisesta pariopetuksen kehittämisehdotuksiin. Yhteistyömme tämän hankkeen tekijöiden kanssa on sujunut hankkeen tiimoilta hyvin ja siitä suuri kiitos Annelle ja Teijolle. Oli hienoa työskennellä heidän kanssaan.

11.3 Kokeilusta saadut kokemukset sekä omat tuntemukset VAO:ssa (Tekniikka ja Liikenne)

Tämä kehittämishanke tarjosi haasteita ja oli itsellenikin ajankohtainen vähäisen opetuskokemuksen vuoksi. Yksikössämme (Vaasan Ammattiopisto Tekniikka ja Liikenne) on ollut varsin vähäistä parityöskentelyn käyttäminen. Itse olen ollut mukana pariopetuksessa koko opetusurani ajan, koska se on luonnollinen muoto opettaa rakennusalan ammattityön opetusta. Työmaaopetus toteutetaan useimmiten niin, että työmaalla on kaksi ryhmää ja kaksi opettajaa, joten on luonnollista että molemmat opettajat ohjaavat oppilaita tarpeen mukaan, eikä vain omia oppilaita.

Mielestäni pariopetusta tulisi toteuttaa varsinkin ammattityön opetuksessa, jotta oppilaat näkisivät, että saman työn toteutustapoja on useampia. Pariopetuksesta hyötyivät molemmat opettajat, jos on avoin mieli eikä ole jämähtänyt tiettyihin kaavoihin.

11.4 Kokeilusta saadut kokemukset sekä omat tuntemukset VAO:ssa (Majoitus-, ravitsemus- ja talousyksikössä)

Työ oli lähtökohdiltaan erittäin mielenkiintoinen ja omaa työtä koskettava. Vaasan ammattiopistossa majoitus-, ravitsemus- ja talousyksikössä yksikössä parityöskentely on aloitettu viime syksynä todenteolla ja olen itse ollut siinä mukana. Suurimmaksi haasteeksi tässä työssä muodostui mielestäni kollegoiden vähäinen vastaaminen kyselyyn. Meillä VAO:ssa pariopetus on vielä niin alussa, ettei opetusmenetelmä ole vielä laaja-alaisessa käytössä. Tämä saattoi olla syy vastaamatta jättämisille.

Tämä kehittämishanke kuvaa mielestäni hyvin nykyhetken tilannetta parityöskentelyssä ko. yksiköissä. Teorioita pariopetuksesta oli yllättävän haasteellista löytää.

Parityöskentely ei ole kovinkaan yleinen opetusmuoto normaalissa opetuksessa, etenkin ammattiopetuksessa. Erityisopetuksessa VAO:ssa sitä on käytetty jo pidemmän aikaa. Suurimmat yllätykset työn tekemisessä tulivat siitä, että paras kirja pariopetuksesta oli niinkin kaukaa kuin 80 – luvun alusta. Kokemusten vähyys supisti työtä ja siksi olisikin mukava jatkaa työtä muutaman vuoden kuluttua: Nähdä tila missä ollaan ja onko kehittämisehdotuksista ollut hyötyä.

Työnjako toimi mielestäni hienosti. Teijon ja Salmen kanssa oli helppo tehdä töitä. Kaikkien yhteinen motivaatio valmistua keväällä auttoi työn etenemiseen.

Olen edelleen hyvin kiinnostunut parityöskentelystä ja sen kehittämisestä yksikössämme. Olen tuntenut, että tämä opetusmenetelmä on minulle luontainen sosiaalisen luonteeni takia. Nuorena opettajana on ollut hyvä saada toisen mielipiteitä omasta opetuksesta. Työn jakaminen ja yhteiset suunnitteluhetket ovat antaneet minulle paljon oppia omaan työhöni opettajana. Tämä työ antoi eväitä parityöskentelyn sekä opetusmenetelmän parempaan sisäistämiseen omassa työssäni.

LÄHTEET

- Ahvenainen, O. 1982. Lukemis- ja kirjoittamishäiriöisten opetus. Teoksessa Moberg, S. (toim.) Erilaiset oppilaat. Jyväskylä. Gummerus, 202-221
- Alkiomäki, M. & Autio, E.. Opettajien yhteistyö ja samanaikaisopetus kehittymisen edistäjänä. 1994.
- Helakorpi, S.. Tiimiopetus ja sen soveltaminen ammattiopetukseen. Insinööritieto Oy. Heksinki. 1980.
- Kehittämishankke –ohjeet TAOKK Saatavissa:
<http://moodle.tpu.fi/file.php/786/kehittamishanke/kehittamishankeohje2006-1.doc>
- Kohonen, A & Leppilampi, A, Toimiva koulu yhdessä kehittäen 1994 Werner Söderström osakeyhtiö ISBN 951-0-19981-8
- Kääriäinen, H & Laaksonen, P & Wiegand, E, Tutkiva ja muuttuva koulu, 1990 Werner Söderström osakeyhtiö ISBN 951-0-20675-X
- Lauttamus, U. & Kupari, P. & Leino, L. 1989, s.13-14. Matematiikan samanaikaisopetus ammatillisessa oppilaitoksessa. Jyväskylän yliopisto
- Nikkanen, P.1987. Opettaja 1987:20, 6-7, 26.
- Opettajan verkkopalvelu. Pedagoginen tiimityömalli. Saatavissa:
www.edu.fi/binary.asp?path=498;527;6981;8563;8786;31290;32065&field=FileAttachment&version=2
- Rimpiläinen, P. & Bruun, J. Värikkäät oppilaamme. Opetushallitus 2007.
- Willman, A. Yhteistyön ristiriitaiset puhetavat [viitattu 3.2.2008 klo 15.20] Saatavissa:
<http://herkules.oulu.fi/isbn9514264053/html/index.html>
- Yhteistyön ristiriitaiset puhetavat. Diskurssianalyttinen näkökulma luokanopettajien tulkintoihin tiimityöstä. Arto Willman.